

JÄMSTÄLLDHETSMYNDIGHETENS REMISSVAR PÅ PROMEMORIA ETT FÖRTYDLIGAT BROTTSFÖREBYGGANDE ANSVAR FÖR SOCIALNÄMNDEN, S2023/03181

Sammanfattning

Myndighetens yttrande är avgränsat till frågor som rör förslagets jämställdhetspolitiska relevans. Jämställdhetsmyndigheten instämmer i förslagen att införa ett tillägg i tredje och femte kapitlet i socialtjänstlagen (2001:453). Det tydliggör socialnämndens ansvar för det brottsförebyggande arbetet för barn, unga och vuxna. Att aktivt arbeta för att förebygga och motverka kriminalitet bland barn och unga – i enlighet med det föreslagna tillägget i 5 kap. 1 § punkt 6 – ligger i linje med bestämmelser i Barnkonventionen, exempelvis artikel 3 och 40.

Jämställdhetsmyndigheten instämmer i promemorians förslag och lämnar följande synpunkter:

- Socialnämnden bör – förutom att motverka att barn och unga rekryteras till kriminella gäng – även beakta brottsliga handlingar som begås utanför kriminella gäng, då det handlar om unga våldsutövare.
- Att barn, unga och vuxna tvingas att utföra brottslig handling är en form av utsatthet.
- Socialnämndens insatser bör vara likvärdiga oavsett kön, etnicitet och ålder.

Synpunkter enligt utredningens disposition

Tydliggörande av socialnämndens brottsförebyggande ansvar

Jämställdhetsmyndigheten instämmer i förslagen att socialnämnden ska arbeta för att förebygga och motverka kriminalitet, samt aktivt arbeta för att förebygga och motverka kriminalitet bland barn och unga. Verkligheten är emellertid komplex och nämnden bör ha en medvetenhet om att brottsliga handlingar kan ske på olika arenor, innebära olika utsattheter som samverkar med varandra.

Enligt en studie från Brå¹ växer det kriminella nätverket organiskt genom att äldre barn involverar yngre barn. Att i tidig ålder utsättas för att dras in i kriminalitet kan vara en risk för barnets liv och hälsa och är ett stort samhällsproblem. Det kan även

¹ Brå Barn och unga i kriminella nätverk Rapport 2023:13

vara en form av utsatthet för de barn och unga som mot sin vilja är aktiva i kriminella nätverk och tvingas att utföra brott.

Förutom att barn och unga riskerar att rekryteras till kriminella nätverk med tillhörande risker, kan brottsligt beteende förekomma i ungas nära relationer, som att unga våldsutövare utsätter sina partner för våld. Socialnämnden ska enligt 5 kap. 11 a § socialtjänstlagen verka för att den som utsätter eller har utsatt närstående för våld eller andra övergrepp ändra sitt beteende. Det finns en risk att socialnämnden inte inkluderar barn under 18 år i detta arbete och att våld i ungas partnerrelationer förbises. Det är därför viktigt att allt brottsligt agerande, inklusive våld i ungas partnerrelationer, bör bedömas inom ramen för de aktuella tilläggen i socialtjänstlagen.

Jämställdhetsmyndigheten vill även uppmärksamma barn och unga som utsätts för människohandel och sexuell exploatering, vilket kan innebära att barn och unga tvingas till att utföra kriminella handlingar. Brås rapport² visar att utsattheten för barn och unga inom kriminella nätverk är omfattande. Det kan handla om, utsatthet för manipulation, exploatering, förlust av självbestämmande, tvång, hot, kränkningar och våld. Socialtjänsten bör därför i sitt brottsförebyggande arbete även uppmärksamma ungas utsatthet för människohandel och exploatering. Vid misstanke om människohandel har Sverige internationella åtaganden att följa. Socialnämnden har möjlighet att ansöka om betänketid för tidsbegränsat uppehållstillstånd om behov finns.³

Av promemorian framgår att det finns en tendens till att pojkars och flickors normbrytande beteende och kriminalitet inte uppmärksammas i samma utsträckning av socialnämnden. Jämställdhetsmyndigheten påpekar därför vikten av att de insatser som ges med stöd av de föreslagna paragraferna är jämlika, jämställda och likvärdiga. Socialtjänsten har otvetydigt krav på sig att följa lag och föreskrift och genom de föreslagna tilläggen bedöms risken för att flickor inte uppmärksammas minska.

För Jämställdhetsmyndigheten

Lena Ag
Generaldirektör

Lena Landén Jonas
Utredare

I ärendets slutliga handläggning har avdelningschefen Berit Jernberg, enhetschefen Katarina Björkgren och chefsjuristen Anna Tingbäck deltagit.

² Brå Barn och unga i kriminella nätverk Rapport 2023:13

³ Socialstyrelsens meddelandeblad nr 7/2023 Ansöka om uppehållstillstånd för betänketid vid människohandel eller människoexploatering